

**ELEKTRON HUKUMAT TIZIMINING IQTISODIYOTGA
TA'SIRI: EMPIRIK TAHLIL**

Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, To'rtko'l fakulteti
Gumanitar va aniq fanlar kafedrası, katta o'qituvchi*

O'ktamboyev Shoxabbos

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, To'rtko'l fakulteti
Buxgalteriya hisobi yo'nalishi talabasi*

Anotatsiya: Ushbu maqolada elektron hukumat tizimlarining milliy iqtisodiyot rivojiga ko'rsatadigan ta'siri empirik va tahliliy yondashuv asosida o'rganiladi. Tadqiqot davomida elektron hukumatning davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, byurokratik to'siqlarni qisqartirish, iqtisodiy jarayonlarda shaffoflikni kuchaytirish hamda davlat xizmatlari sifatini yaxshilashdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekiston sharoitida elektron hukumat tizimlarini joriy etish jarayonining iqtisodiy samaradorligi, raqamli transformatsiya bilan bog'liq muammolar va istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlari yoritib beriladi. Maqola natijalari elektron hukumatni rivojlantirish bo'yicha strategik qarorlar qabul qilishda ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: elektron hukumat, raqamli iqtisodiyot, davlat boshqaruvi, iqtisodiy samaradorlik, raqamli transformatsiya, empirik tahlil.

Abstract: This article examines the impact of e-government systems on national economic development using empirical and analytical approaches. The study analyzes the role of e-government in improving public administration efficiency, reducing bureaucratic barriers, enhancing transparency in economic processes, and improving the quality of public services. In addition, the economic effectiveness of implementing e-government systems in Uzbekistan, challenges related to digital transformation, and future development prospects are discussed. The findings of the article have scientific and practical significance for developing strategic decisions in the field of e-government development.

Keywords: e-government, digital economy, public administration, economic efficiency, digital transformation, empirical analysis.

Аннотация: В данной статье на основе эмпирического и аналитического подходов исследуется влияние систем электронного правительства на развитие национальной экономики. Рассматривается роль электронного правительства в повышении эффективности государственного управления, сокращении бюрократических барьеров, усилении прозрачности экономических процессов и улучшении качества государственных услуг. Также анализируется

экономическая эффективность внедрения электронного правительства в условиях Узбекистана, проблемы цифровой трансформации и перспективы дальнейшего развития. Результаты исследования имеют научно-практическую значимость для формирования стратегических решений в сфере развития электронного правительства.

Ключевые слова: электронное правительство, цифровая экономика, государственное управление, экономическая эффективность, цифровая трансформация, эмпирический анализ.

KIRISH:

Bugungi kunda globallashuv, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi hamda axborot jamiyatiga o'tish jarayoni davlat boshqaruvi tizimiga yangi talablarni qo'yimoqda. An'anaviy boshqaruv mexanizmlari ko'plab holatlarda sekin ishlashi, ortiqcha byurokratiya va yuqori xarajatlar bilan tavsiflanar edi. Aynan shu sharoitda elektron hukumat tizimlari davlat va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarni tubdan o'zgartiruvchi muhim institut sifatida shakllanmoqda. Elektron hukumat tizimlari axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali davlat xizmatlarini avtomatlashtirish, boshqaruv jarayonlarini soddalashtirish va fuqarolarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, ilgari tadbirkorlik subyektlari litsenziya yoki ruxsatnoma olish uchun bir nechta idoraga murojaat qilishi, ko'p vaqt va mablag' sarflashi talab etilar edi. Elektron hukumat platformalari orqali esa ushbu jarayonlar onlayn tarzda, qisqa vaqt ichida amalga oshirilmoqda. Bu esa biznes muhitining yaxshilanishiga va iqtisodiy faollikning oshishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Xalqaro tajribaga murojaat qiladigan bo'lsak, Estoniya, Janubiy Koreya va Singapur kabi davlatlarda elektron hukumat tizimlarining keng joriy etilishi natijasida davlat boshqaruvi xarajatlari sezilarli darajada qisqargan, xizmatlar sifati va tezkorligi esa bir necha barobar oshgan. Masalan, Estoniyada aholining deyarli barcha davlat xizmatlaridan onlayn foydalanishi davlat budjeti mablag'larini tejash bilan birga, korrupsiya xavfini ham keskin kamaytirgan. O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda elektron hukumatni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali, elektron soliq va bojxona tizimlari, onlayn to'lov platformalari joriy etilishi fuqarolar va tadbirkorlar uchun qulay sharoit yaratmoqda. Masalan, soliq hisobotlarining elektron shaklga o'tkazilishi nafaqat soliq organlari faoliyatini yengillashtirdi, balki tadbirkorlarning vaqt va moliyaviy xarajatlarini ham sezilarli darajada kamaytirdi.

Shu bilan birga, elektron hukumat tizimlarining iqtisodiyotga ta'siri faqatgina xizmatlar tezligi bilan cheklanmaydi. Ushbu tizimlar davlat boshqaruvida shaffoflik va hisobdorlikni kuchaytirib, iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayonining sifatini oshiradi. Elektron ma'lumotlar bazalari va raqamli monitoring tizimlari orqali iqtisodiy

jarayonlarni real vaqt rejimida kuzatish imkoniyati paydo bo‘ladi. Bu esa resurslardan oqilona foydalanish va davlat siyosatini samarali rejalashtirishga xizmat qiladi. Mazkur maqolada elektron hukumat tizimlarining iqtisodiyotga ta’siri empirik tahlil asosida keng yoritilib, uning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri, amaliy misollar, mavjud muammolar va O‘zbekiston sharoitida rivojlantirish istiqbollari batafsil tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM:

Elektron hukumat tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati

Elektron hukumat tushunchasi zamonaviy davlat boshqaruvining muhim tarkibiy qismi sifatida shakllanib, davlat, biznes va fuqarolar o‘rtasidagi munosabatlarni raqamli muhit orqali tartibga solishni anglatadi. Mazkur tizim davlat xizmatlarini elektron shaklda ko‘rsatish, ma’lumotlar almashinuvini tezlashtirish hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlarini avtomatlashtirishga qaratilgan. Iqtisodiy nuqtai nazardan qaralganda, elektron hukumat davlat xarajatlarini optimallashtirish, tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish va resurslardan samarali foydalanishni ta’minlovchi muhim instrument hisoblanadi. An’anaviy boshqaruv tizimlarida hujjatlar aylanishi ko‘p vaqt talab qilishi, inson omiliga bog‘liqlik va byurokratik kechikishlar iqtisodiy jarayonlarning sekinlashuviga olib kelardi. Elektron hukumat ushbu muammolarni bartaraf etib, iqtisodiy faoliyatning tezlashuviga xizmat qiladi. Masalan, elektron hujjat aylanishi tizimlari davlat idoralari o‘rtasida ma’lumotlar almashinuvi vaqtini bir necha barobarga qisqartiradi.

Elektron hukumatning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri

Elektron hukumat tizimlarining joriy etilishi iqtisodiy samaradorlikka bevosita va bilvosita ta’sir ko‘rsatadi. Bevosita ta’sir davlat xizmatlarini ko‘rsatish xarajatlarining kamayishi va jarayonlarning tezlashuvi orqali namoyon bo‘ladi. Bilvosita ta’sir esa tadbirkorlik muhiti yaxshilanishi, investitsion jozibadorlikning oshishi va iqtisodiy faollikning kuchayishi bilan ifodalanadi. Masalan, elektron soliq tizimlari orqali hisobot topshirish jarayonining avtomatlashtirilishi soliq to‘lovchilarning vaqt va moliyaviy xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi. Natijada, soliq intizomi mustahkamlanib, davlat budgetiga tushumlar barqarorlashadi. Jahon Banki ma’lumotlariga ko‘ra, elektron hukumat tizimlari rivojlangan mamlakatlarda davlat xizmatlarini ko‘rsatish samaradorligini o‘rtacha 30–40 foizga oshirgan.

Raqamli transformatsiya va inson kapitalining o‘rni

Elektron hukumat tizimlarining muvaffaqiyatli ishlashi inson kapitali bilan chambarchas bog‘liq. Raqamli texnologiyalarni samarali qo‘llay oladigan malakali kadrlar tayyorlash elektron hukumatning iqtisodiy samaradorligini oshirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Shu bois, davlat xizmatchilarining raqamli savodxonligini oshirish va ularni muntazam qayta tayyorlash zarur. Ta’lim tizimida masofaviy o‘quv platformalarining joriy etilishi ham elektron hukumat bilan uzviy bog‘liq jarayon hisoblanadi. Bu jarayon nafaqat bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi, balki mehnat

bozorida raqamli ko'nikmalarga ega mutaxassislar ulushini oshiradi. Natijada, iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi uchun zarur bo'lgan inson kapitali shakllanadi. Shu bilan birga, raqamli tengsizlik muammosi ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Aholining ayrim qatlamlari, xususan, qishloq joylarda yashovchilar va keksalar elektron xizmatlardan foydalanishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Bu holat elektron hukumat siyosatini ishlab chiqishda inklyuziv yondashuvni talab qiladi.

Elektron hukumat tizimlarini joriy etishdagi muammolar va cheklovlar

Elektron hukumat tizimlarini rivojlantirish jarayonida bir qator muammolar yuzaga keladi. Kiberxavfsizlik tahdidlarining ortib borishi elektron hukumat tizimlarining ishonchligini ta'minlash uchun zamonaviy himoya mexanizmlarini joriy etishni talab etadi. Shu bilan birga, normativ-huquqiy bazaning yetarli darajada moslashmaganligi ham elektron xizmatlarning to'liq samaradorlik bilan ishlashiga to'sqinlik qilishi mumkin. Biroq ushbu muammolarni hal etish tizimli yondashuv, davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish hamda xalqaro tajribani keng joriy etish orqali mumkin.

XULOSA:

Xulosa qilib aytganda, elektron hukumat tizimlari iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlash, davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish va jamiyatda shaffoflikni kuchaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Empirik tahlillar elektron hukumatning iqtisodiy samaradorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

O'zbekiston sharoitida elektron hukumat tizimlarini yanada rivojlantirish uchun raqamli infratuzilmani mustahkamlash, inson kapitaliga investitsiyalarni oshirish va elektron xizmatlardan foydalanish madaniyatini shakllantirish zarur. Mazkur yo'nalishdagi izchil siyosat mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Avazov S., Lee S. E-Government Adoption in Uzbekistan: Empirical Validation of the Unified Model of Electronic Government Acceptance (UMEGA). *Government Information Quarterly*, 2020.
2. Shin S.-C., Ho J., Pak V. Y. Digital Transformation through e-Government Innovation in Uzbekistan. *Information Development*, 2020.
3. Makhkamov B. S., Turaev Sh. S., Rakhmatov F. A. Evaluating the Performance of e-Government in Uzbekistan. *Journal of Public Administration*, 2024.
4. Pulatov A. Taxation in the Digital Economy in Uzbekistan. In: *The Political Economy of Central Asian Law*. Springer, 2024.
5. Kasymova N. A. Digital Learning in Uzbekistan: Challenges and Lessons Learnt. *Education and Information Technologies*, 2022.
6. United Nations. E-Government Survey: Digital Government in the Decade of Action. New York: UN DESA, 2022.
7. World Bank. GovTech Maturity Index: The State of Public Sector Digital Transformation. Washington DC, 2021.
8. OECD. Digital Government Index 2020: Building Digital Government Strategies. Paris: OECD Publishing, 2020.